

Sammanfattning

I betänkandet behandlas 35 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 1998 och 21 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 1999 om livsmedelskontroll. Samtliga motionsyrkanden avstyrks, bl.a. med hänvisning till EG:s rättsakter på livsmedelsområdet och pågående arbete med frågorna. Beredningen har skett i enlighet med utskottets planering av motionsbetänkanden under innevarande valperiod, vilket bl.a. innebär att vissa ärendegrupper inte behandlas rutinmässigt vid varje riksmöte utan med något längre intervaller.

Till betänkandet har fogats 11 reservationer och 4 särskilda yttranden.

Motionerna

Motioner från allmänna motionstiden 1998

1998/99: MJ218 av Jonas Ringqvist m.fl. (v) vari yrkas

1. att riksdagen begär att regeringen låter utarbeta ett program för en förändrad köttkonsumtion enligt vad i motionen anförts,
2. att riksdagen begär att regeringen driver frågan om en förändring av EU:s jordbrukspolitik för att uppnå en förändrad köttkonsumtion i EU enligt vad i motionen anförts,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att skolor skall erbjuda elever ett fullvärdigt vegetariskt alternativ till kött i skolan.

1998/99: MJ219 av Lennart Daléus m.fl. (c) vari yrkas

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en kommission för säkra livsmedel.

1998/99: MJ228 av Ingvar Eriksson och Elizabeth Nyström (m) vari yrkas att riksdagen av regeringen begär utvärdering av kampen mot salmonellan och hur kontrollen av importerade produkter fungerar.

1998/99: MJ254 av Ingvar Eriksson m.fl. (m) vari yrkas

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om gränsdragningen mellan läkemedel och livsmedel,
7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om gemensamma regler för functional food-produkter inom EU.

1998/99:MJ508 av Dan Ericsson m.fl. (kd) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag om en strategi för att öka andelen vegetabilier i kosten,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om märkning av livsmedel.

1998/99:MJ509 av Inga Berggren och Anna Åkerhielm (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om klarare regler för s.k. functional foods och för svensk livsmedelsindustris möjligheter att hävda sig på denna växande marknad,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att intensifiera arbetet inom EU i syfte att ta fram gemensamma regler för marknadsföring och utveckling av s.k. functional foods.

1998/99:MJ513 av Gudrun Lindvall m.fl. (mp) vari yrkas

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige skall gå före och förbjuda försäljning av mat innehållande hela eller processade GMO,
5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om märkning av såväl hela som processade livsmedel av genmanipulerat ursprung om förbud inte kan skapas.

1998/99:MJ518 av Per Lager m.fl. (mp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär en sänkning av bidragsgränserna för dricksvattenradon i privata brunnar, så att fler kan söka bidrag och anslaget utnyttjas fullt ut.

1998/99:MJ520 av Ester Lindstedt-Staaf m.fl. (kd) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om myndighetsföreskrifter för utbildning av personal som arbetar med dricksvattenfrågor,
4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av att Sverige arbetar för en global vattenkonvention.

1998/99:MJ522 av Gunnel Wallin och Rigmor Ahlstedt (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att krav på kunskaper om livsmedelshantering införs i livsmedelslagstiftningen.

1998/99:MJ523 av Kent Härstedt och Annika Nilsson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en tydlig märkning av genförändrade livsmedel.

1998/99:MJ524 av Gudrun Lindvall (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om märkning av burägg.

1998/99:MJ526 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om obligatorisk märkning av ägg.

1998/99:MJ749 av Lennart Daléus m.fl. (c) vari yrkas

15. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om märkning och särhållning av gentekniskt modifierade produkter.

1998/99:MJ774 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) vari yrkas

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att regeringen bör verka för att konsumentskyddet skall grundas på ett regelverk som finns och tillämpas enhetligt i hela EU,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att konsumentskyddet skall bygga på försiktighetsprincipen,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att regeringen för att åstadkomma en effektivare konkurrens och snabbare kvalitetsutveckling inom EU bör verka för att livsmedelssektorn successivt marknadsanpassas,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att regeringen inom EU skall verka för att kommissionen snarast tar fram program för bekämpning av salmonella med syfte att skapa salmonellafria livsmedel,

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige utan prestige bör kunna överge svenska symboler och system till förmån för ett gemensamt livsmedelssäkerhetsprogram

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige inom EU skall verka för en avreglering av livsmedelsmarknaden.

1998/99:MJ781 av Gunnel Wallin m.fl. (c) vari yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att införa en ursprungsmärkning av livsmedel,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige skall vara pådrivande i EU för ett tydligt märknings-system på genmodifierade produkter,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att förbjuda import från de länder som inte följer kraven på salmonellafria livsmedel,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om resurser till kommunerna för kontroll av import,

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om resurser för forskning och hantering av livsmedel för att förhindra sjukdom på grund av bakteriegruppen EHEC.

1998/99:MJ804 av Maggi Mikaelsson m.fl. (v) vari yrkas

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ursprungsmärkning.

1998/99:So374 av Ulla-Britt Hagström m.fl. (kd) vari yrkas

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om innehållsdeklaration och ursprungsmärkning.

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förbättrad innehållsdeklaration på livsmedel och kemikalier.

Motioner från allmänna motionstiden 1999

1999/2000:MJ252 av Harald Nordlund och Lennart Kollmats (fp) vari yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att regeringen inom EU skall verka för att kommissionen snarast tar fram program för bekämpning av salmonella med syfte att skapa salmonellafria livsmedel,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att regeringen bör verka för att konsumentskyddet skall grundas på ett regelverk som finns och tillämpas enhetligt i hela EU,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige inom EU skall verka för en avreglering av livsmedelsmarknaden och en successiv marknadsanpassning av livsmedelssektorn,

1999/2000:MJ254 av Alf Svensson m.fl. (kd) vari yrkas

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om återinförande av bidrag för radonsanering av vatten,

1999/2000:MJ505 av Gudrun Lindvall (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att förbudet mot azo-färgämnen måste behållas i Sverige,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att regeringen bör utnyttja skyddsklausulen samt överklaga beslutet om azo-färgämnen till EG-domstolen.

1999/2000:MJ508 av Inga Berggren och Anna Åkerhielm (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av att egenåtgärdsprogrammet utvidgas,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av EU-gemensamma regler för utveckling och marknadsföring av functional foods.

1999/2000:MJ513 av Dan Ericsson m.fl. (kd) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om märkning av livsmedel,

1999/2000:MJ519 av Jonas Ringqvist och Karin Svensson Smith (v) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att det skall ställas grundläggande krav på utbildning och kunskap i bl.a. hygienfrågor för personer som skall hantera oförpackade livsmedel.

1999/2000:MJ534 av Ester Lindstedt-Staaf (kd) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om nödvändigheten av bidrag till privata vattentäcker för radonsanering,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en kampanj för radonsanering,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om bidragskonstruktionen beträffande radonsanering av vatten.

1999/2000:MJ536 av Karin Svensson Smith och Marie Granlund (v, s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en officiell definition av functional foods.

1999/2000:MJ605 av Ingvar Eriksson m.fl. (m) vari yrkas

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om gränsdragningen mellan läkemedel och livsmedel,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om gemensamma regler för functional food-produkter inom EU,

1999/2000:MJ727 av Ester Lindstedt-Staaf m.fl. (kd) vari yrkas

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om radonsanering av vatten,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige inom FN skall arbeta för en global vattenkonvention.

1999/2000:L713 av Karin Pilsäter m.fl. (fp) vari yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om avregleringen inom jordbrukssektorn.

1999/2000:U505 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) vari yrkas

20. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett tillförlitligt märkningssystem som en förutsättning för en fungerande livsmedelsmarknad.

1999/2000:U512 av Marianne Andersson m.fl. (c) vari yrkas

18. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om salmonellabekämpning.

Utskottet

Studiebesök

Utskottet företog den 18 oktober 1999 studiebesök vid Sveriges lantbruksuniversitet och Statens veterinärmedicinska anstalt.

Märkning av livsmedel

Motionerna

När det gäller märkning av livsmedel bör enligt motion MJ508 (kd) Sverige intensifiera arbetet för ändring av EG:s märkningsregler så att konsumenterna kan ges fullgod information (yrkande 2). I motion MJ774 (fp) betonas att Sverige utan prestige bör kunna överge svenska symboler till förmån för ett gemensamt program för livsmedelssäkerhet (yrkande 11). Enligt motion MJ781 (c) bör ursprungsmärkning av livsmedel införas (yrkande 3). Motionärerna i motion MJ804 (v) anser att ett märkningssystem för transporterna mellan produktions- och inköpsställe bör införas (yrkande 7). I motion So374

(kd) betonas angelägenheten av att Sverige driver kravet på gemensamma obligatoriska regler för deklaration av alla allergener i livsmedel. En heltäckande kartläggning av förekomsten av allergiframkallande ämnen bör genomföras (yrkande 10). Behovet av förbättrad innehållsdeklaration på livsmedel och kemikalier betonas i motion So375 (mp) yrkande 2.

Krav på märkning av burägg förs fram i motionerna MJ524 (mp) yrkande 1 och MJ526 (m) yrkande 2.

Utskottets överväganden

Som utskottet tidigare framhållit (se bl.a. 1997/98:JoU14) är EG:s rättsakter på livsmedelsområdet till övervägande del totalharmoniserade, vilket innebär att det inte är tillåtet för ett medlemsland att ha vare sig strängare eller liberalare bestämmelser. EG:s regler bygger i stora delar på internationella rekommendationer från Codex Alimentarius, vilket är samlingsnamnet för FAO:s (FN:s livsmedelsorgan Food and Agriculture Organization) och WHO:s gemensamma program för bl.a. standarder, riktlinjer och råd. EG:s direktiv nr 79/112/11 om märkning av livsmedel har inte tillåtit obligatoriska krav på ursprungsmärkning. Denna fråga har vid flera tillfällen tagits upp av Sverige. Sedan den 1 juli 1997 gäller emellertid rådets förordning (EG) nr 820/97 om upprättande av ett system för identifiering och registrering av nötkreatur och om märkning av nötkött och nötköttsprodukter. Enligt förordningen blev det möjligt att tillämpa ett system för frivillig, detaljerad märkning av nötkött och nötköttsprodukter, såsom ursprung, vissa kännetecken eller produktionsförhållanden. Dessa regler gäller till den 1 januari 2001 då ett system för obligatorisk märkning av nötkött inrättas. Rådet arbetar för närvarande med den närmare utformningen av systemet. Det kan nämnas att enligt kommissionens förordning (EG) nr 1468/1999 disponerar Sverige för en informationskampanj om märkning 190 000 euro, varav 8 000 euro för utvärdering av kampanjen. När det gäller krav på märkning av allergiframkallande ingredienser har en lista fastställts över de ingredienser som skall anges på förpackningen.

Enligt direktiven 1999/10/EEG (om undantag från bestämmelserna i artikel 7 i rådets direktiv 79/112/EEG om märkning av livsmedel) och 1997/4/EEG skall mängddeklaration anges för vissa ingredienser eller grupper av ingredienser, bl.a. socker och sötningsmedel och t.ex. champinjoner i champinjonsoppa respektive svamp i svampsoppa.

Inom Codex Alimentarius fattades i juli 1999 beslut att, om en sammansatt ingrediens utgör mindre än 5 % av det färdiga livsmedlet, t.ex. majonnäs i potatissallad, endast den sammansatta ingrediensen behöver anges. Dessförinnan gällde en regel om minst 25 %.

I betänkandet Märk väl! (SOU 1999:7) framläggs ett antal förslag som syftar till att förbättra märkningen av bl.a. livsmedel. Bland förslagen kan nämnas att Sverige inom EG-samarbetet – och annat internationellt samarbete på området – skall verka för att informationen i ingrediensförteckningarna på livsmedelsförpackningarna blir så fullständig som möjligt så att konsumenterna kan undvika ämnen som riskerar deras hälsa eller går emot deras etiska övertygelse. Vidare skall Sverige i det internationella standardiseringsarbetet

verka för ökad tillgänglighet när det gäller märkning. Livsmedelsverket och andra berörda myndigheter bör ges i uppdrag bl.a. att utreda förutsättningarna för kompletterande information i form av frivillig märkning. Betänkandet bereds i Regeringskansliet.

Med det ovan anförda avstyrker utskottet motionerna MJ508 (kd) yrkande 2, MJ774 (fp) yrkande 11, MJ781 (c) yrkande 3, MJ804 (v) yrkande 7, So374 (kd) yrkande 10 och So375 (mp) yrkande 2 i den mån motionsyrkandena inte kan anses tillgodosedda.

Med anledning av ett antal motioner om märkning av ägg framhöll utskottet vintern 1997 att en korrekt märkning är av avgörande betydelse för konsumenternas möjligheter att välja mellan olika produkter (1996/97:JoU9). Sedan den 1 januari 1998 följer Sverige EU:s märkningsregler för ägg (EG:s förordning nr 1274/91). Sedan endast några år tillbaka är det tillåtet inom EU att märka burägg, och arbete pågår med att utforma regler för märkning av sådana ägg. Rådet har nyligen antagit direktivet 99/74/EG av den 19 juli 1999 om att fastställa miniminormer för skyddet av värphöns. Direktivet innebär bl.a. att burhållning av värphöns förbjuds fr.o.m. den 1 januari 2012. I avvaktan härpå införs fr.o.m. den 1 januari 2003 förbud mot byggande av burar och användning av nya burar. Utskottet har erfarenhet att, som en följd av det nya direktivet, ett förslag från kommissionen om ändring av förordningen EEG/1907/90 om vissa handelsnormer för ägg kan väntas under hösten 1999.

För att hjälpa konsumenterna till ett medvetet val i butiken har den svenska regeringen anslagit drygt 2,5 miljoner kronor till en informationskampanj. Syftet med kampanjen är att dels informera konsumenterna om äggproduktion och olika system för hönsållning, dels klarlägga konsumenternas inställning till alternativt producerade ägg och att motivera konsumenterna att göra val som främjar god djuromsorg. Inom den svenska äggnäringen finns dessutom långtgående planer på frivillig märkning av burägg.

I Jordbruksverkets rapport till regeringen Värphöns, Lägesrapport 1999, daterad den 21 maj 1999, anfördes att det är tydligt att konsumenterna har svårt att tolka märkningen på äggkartongerna på ett riktigt sätt. En tydligare märkning av äggen skulle underlätta för konsumenten att välja den produktionsform han eller hon anser bäst främja en god djuromsorg. Korrekt och fullständig märkning i enlighet med EU:s handelsnormer är av avgörande betydelse då konsumenten väljer mellan olika produkter. De ägg som produceras i anläggningar som fått dispens från kraven på rede, sittpinne och sandbad bör enligt rapporten märkas som burägg. Rapporten bereds i Regeringskansliet. Utskottet delar motionärernas uppfattning att en tydlig märkning även av burägg skulle underlätta konsumenternas valmöjligheter. Regeringen bör därför påskynda beredningsarbetet.

Med det ovan anförda anser utskottet syftet med motionerna MJ524 (mp) yrkande 1 och MJ526 (m) yrkande 2 i väsentliga delar tillgodosett. Motionerna bör i dessa delar inte föranleda någon riksdagens ytterligare åtgärd.

Motionerna

I två motioner behandlas frågan om s.k. functional foods, dvs. livsmedel som påstås ha hälsobefrämjande effekter. För att underlätta svensk livsmedelsindustris möjligheter att hävda sig på denna växande marknad måste, enligt motionerna MJ254 yrkande 6 och MJ509 yrkande 1 (båda m), gränsdragningen mellan läkemedel och livsmedel klargöras. Regeringen bör intensifiera arbetet med gemensamma regler för functional food-produkter inom EU i syfte att åstadkomma gemensamma regler för marknadsföring och utveckling av dessa livsmedel (yrkandena 7 respektive 2).

Utskottets överväganden

Vid ett flertal tillfällen och senast vintern 1998 (1997/98:JoU14) har utskottet behandlat frågan om s.k. functional foods och gränsdragningen mellan livsmedel och läkemedel. I samband härmed anordnade utskottet en utfrågning i ämnet. I utfrågningen deltog företrädare för berörda myndigheter, livsmedelsbranschen, forskarsamhället och konsumenterna. Sammanfattningsvis gav utfrågningen vid handen att det finns önskemål om att utveckla livsmedel som kan förebygga och behandla kostrelaterade sjukdomar. Det finns också en stor marknadspotential för livsmedelsindustrin när det gäller denna typ av produkter. Vidare finns erfarenheter från medicinsk forskning som kan överföras till området. Det framkom också att många konsumenter har en kritisk inställning till hälsopåståenden när det gäller livsmedel och att kunskap och vederhäftig information är av stor betydelse när det gäller sambandet mellan kost och hälsa och för konsumenternas möjligheter att kunna välja en allsidig och näringsriktig kost. Behovet av ett regelverk för området påtalades. I betänkandet hänvisade utskottet bl.a. till ett regeringsuppdrag till Livsmedelsverket att utreda och analysera hälsopåståenden vid märkning av livsmedel. Livsmedelsverket redovisade sitt uppdrag hösten 1998. Rapporten bereds i Regeringskansliet och utgör ett underlag för Jordbruksdepartementets arbete med en handlingsplan för den fortsatta hanteringen av frågan. I sitt yttrande över kommissionens Grönbok om livsmedelslagstiftningen har regeringen påtalat att frågan om hälsopåståenden erbjuder svårigheter bl.a. med hänsyn till gränsdragningen mellan livsmedel och läkemedel. Enligt regeringen får dock standarder och regler inte försvåra utvecklingen av hälsomässigt gynnsamma produkter och regeringen anser därför att det finns anledning att åter ta upp arbetet inom EU med regler för väl underbyggda hälsopåståenden. I ett frågesvar våren 1999 vidhöll jordbruksministern denna ståndpunkt och anförde bl.a. att ett regelverk på området behövs. Hon uttalade sin positiva syn på utvecklandet av nya livsmedel med sammansättningar som kan bidra till en näringsriktig kost och sin ambition att även fortsättningsvis vara pådrivande i frågan inom EU och Codex Alimentarius (prot. 1998/99:78, svar på fråga 1998/99:459). I sammanhanget bör också nämnas det arbete som pågår inom Bioteknikkommittén (dir. 1997:120) vad avser bl.a. svensk industriell utveckling inom bioteknikområdet. Uppdraget skall redovisas senast den 1 december 2000. Det bör tilläggas att regeringen

(Jordbruksdepartementet) har inbjudit miljö- och jordbruksutskottet, berörda departement, myndigheter och ett flertal organisationer till en hearing om functional foods den 28 oktober 1999. I inbjudan uttalar regeringen sin avsikt att utarbeta en strategi för det fortsatta arbetet med produktspecifika hälsopåståenden på livsmedel. För att kunna driva frågan vidare anser regeringen att det krävs mer kunskap och ytterligare utredningar i frågan.

Av det ovan anförda framgår att de frågor som tas upp i motionerna MJ254 yrkandena 6 och 7 och MJ509 (båda m) är föremål för såväl regeringens som berörda myndigheters och livsmedelsbranschens uppmärksamhet. Som utskottet tidigare uttalat (1997/98:JoU14) finns det anledning för riksdagen att även i fortsättningen noga följa utvecklingen på området. I avvaktan på resultatet av den verksamhet som pågår är utskottet inte nu berett att föreslå några slutgiltiga eller preciserade ställningstaganden från riksdagens sida.

Salmonella

Motionerna

I motion MJ228 (m) begärs en utvärdering av kampen mot salmonella och hur kontrollen av importerade produkter fungerar. Enligt motion MJ774 (fp) bör regeringen inom EU verka för att kommissionen snarast tar fram ett program för bekämpning av salmonella med syfte att skapa salmonellafria livsmedel (yrkande 9). Förbud mot import från de länder som inte följer kraven på salmonellafria livsmedel begärs i motion MJ781 (c) yrkande 9. Behovet av resurser till kommunerna för importkontroll påtalas i yrkande 10.

Utskottets överväganden

Våren 1998 redogjorde utskottet utförligt för situationen i Sverige vad gäller förekomsten av salmonella i importerade livsmedel (1997/98:JoU14). Sedan regeringen överlämnat Livsmedelsverkets slutrapport om salmonellakontrollen från annat EU-land, det s.k. garantiprojektet, till kommissionen och samtliga länder i EU, har kommissionen kontaktat berörda länder. Dessa länder har visat ökad förståelse för Sveriges syn på salmonella och för det faktum att det är möjligt att kontrollera smittan. Enligt Jordbruksdepartementet har problemen med salmonella i importerat kött på ett konstruktivt sätt lösts mellan berörda parter. När det gäller hanteringen av livsmedel inom landet är utbildning och information viktiga faktorer för att komma till rätta med salmonellasmittan. Utskottet har inhämtat att Livsmedelsverket i samarbete med restaurang- och storhushållens branschorgan SAMS, i vilket ingår Kommunförbundet, Landstingsförbundet, Försvarets materielverk och Sveriges Hotell- och restaurangföretagare, har utarbetat en kursplan, Grundkurs i livsmedelshygien. Hittills har ca 13 000 restauranganställda genomgått utbildningen, och verket planerar utbildning även för samtliga butiksanställda inom livsmedelsbranschen. För detta ändamål har Livsmedelsverket sammanställt en särskild kursplan, Säkra livsmedel i butik. Med det anförda tillgodoses enligt utskottets mening i allt väsentligt syftet med motionerna MJ228 (m)

och MJ774 (fp) yrkande 9. Motionerna bör i dessa delar inte föranleda någon riksdagens ytterligare åtgärd.

Våren 1998 redovisades betänkandet Livsmedelstillsyn i Sverige (SOU 1998:61). Betänkandet bereds i Regeringskansliet. Utskottet har inhämtat att regeringen den 22 juli 1999 uppdrog åt Livsmedelsverket att, efter samråd med Ekonomistyrningsverket, göra en konsekvensanalys av vissa förslag i betänkandet. Det av utredningens förslag som enligt remissinstanserna är mest kontroversiellt är förslaget om finansiering av tillsynen. Enligt regeringen har dock vissa övriga förslag också långtgående ekonomiska konsekvenser. Förslaget om finansiering av tillsynen går ut på att uppgiften att bestämma avgiften för anläggningar under kommunal tillsyn decentraliseras till kommunerna och att motsvarande befogenheter bör ges till Livsmedelsverket avseende verkets direkta tillsyn. Regeringen anser att dessa förslag inte bör ses som fristående enheter utan som en del i den helhet som berörs av samtliga förslag i utredningen. Mot denna bakgrund har regeringen funnit behov av ytterligare underlag beträffande de ekonomiska konsekvenserna av utredningens förslag. Dessutom anser regeringen att finansieringen av tillsynen behöver belysas ytterligare och kompletteras. Utgångspunkten är att avgifterna för tillsynen skall uppfattas som rättvisa och inte konkurrensnedvidande och att tillsynen inte skall försämrats i något avseende. Om Livsmedelsverket bedömer att konsekvensanalysen leder fram till att andra åtgärder behöver vidtas än de som utredningen presenterar, bör verket föreslå sådana åtgärder, liksom hur de lämpligen kan finansieras. Uppdraget skall redovisas senast den 1 juni 2000.

Kansliet har vidare inhämtat att Jordbruksdepartementet arbetar med en förordning om tillsynen. Förordningen innebär att huvudmannskapet för gränskontrollen gentemot tredje land överförs från kommunerna till staten/Livsmedelsverket. I konsekvens härmed skall även avgifterna uppbäras av verket. Regeringens förhoppning är att förordningen skall kunna träda i kraft den 1 juli 2000. Utskottet har inhämtat att regeringen inte har för avsikt att under pågående riksmöte framlägga förslag till riksdagen med anledning av betänkandet.

Med hänvisning till det ovan anförda finner utskottet att syftet med motion MJ781 (c) yrkande 10 i allt väsentligt kommer att bli tillgodosett utan något särskilt riksdagens uttalande i frågan.

Ett tillmötesgående av motion MJ781 (c) yrkande 9 om importförbud skulle enligt utskottets mening innebära ett flagrant avsteg från de principer om varors fria rörlighet som Sverige anslöt sig till i och med medlemskapet i EU. Motionen avstyrks i denna del.

Genetiskt modifierade livsmedel

Motionerna

Märkning av genetiskt modifierade livsmedel tas upp i flera motioner. Enligt motion MJ513 (mp) skall Sverige gå före och förbjuda försäljning av livsmedel som innehåller hela eller processade GMO (yrkande 4). I det fall förbud inte kan åstadkommas bör regler införas om märkning av såväl hela som

processade livsmedel av genmanipulerat ursprung (yrkande 5). Behovet av tydlig märkning av genförändrade livsmedel påtalas i motion MJ523 (s). Förutom märkningen bör bra informationsmaterial finnas tillgängligt i butiker och hos kommunernas konsumentrådgivare. Enligt motion MJ749 (c) bör obligatorisk märkning införas och genetiskt modifierade organismer särhållas under hela produktionskedjan (yrkande 15). I motion MJ781 (c) framhålls att Sverige måste vara pådrivande i EU för ett tydligt märkningssystem på genmodifierade produkter (yrkande 4).

Utskottets överväganden

Grundläggande märkningsregler för s.k. nya livsmedel (inklusive genmodifierade livsmedel) finns i parlamentets och rådets förordning (EG) nr 258/97 av den 27 januari 1997 om nya livsmedel och livsmedelsingredienser. Nya livsmedel skall märkas om de skiljer sig från traditionellt framställda livsmedel. Alla genmodifierade färska frukter och grönsaker, spannmål och gryn av olika slag skall märkas. Om gener överförs från djur till växter och om ett livsmedel innehåller nya ämnen som kan orsaka allergier skall det framgå av märkningen. Förordningen ställer vidare krav på säkerhetsbedömning av nya livsmedel och livsmedelsingredienser. För att ett livsmedel som framställts med genteknik skall bli godkänt för försäljning måste det så långt möjligt vara klarlagt att det är lika säkert som motsvarande konventionellt framställda livsmedel. Utöver de uppgifter som föreskrivs i direktiv 79/112/EEG fastställer rådets förordning (EG) nr 1139/98 av den 26 maj 1998 (om obligatoriska uppgifter vid märkning av vissa livsmedel som framställts från genetiskt modifierade organismer) särskilda märkningsregler för livsmedel från genetiskt modifierad soja och majs. Enligt förordningen skall livsmedel från sådan soja och majs, som inte innehåller nytt protein eller DNA som härrör från den genetiska modifieringen, inte omfattas av ytterligare särskilda bestämmelse för märkning. För närvarande pågår arbete inom kommissionen med att upprätta en lista över livsmedelskategorier som inte behöver märkas. Inom kommissionen pågår även arbete med att fastställa ett s.k. tröskelvärde för oavsiktlig förorening av livsmedel med DNA eller protein som härrör från genetisk modifiering.

I sammanhanget vill utskottet erinra om det arbete som pågår inom Bioteknikkommittén (dir. 1997:120). I kommitténs uppdrag ingår bl.a. att bedöma långsiktiga förändringseffekter av modern bioteknik samt lämna förslag till en övergripande politik för området i ett internationellt perspektiv. Vidare skall kommittén utifrån ett framtidsperspektiv identifiera de frågor som kräver en vidareutvecklad konsekvensbedömning och en fördjupad etisk diskussion samt bedöma möjligheter och identifiera hinder för svensk industriell utveckling inom bioteknikområdet. Uppdraget skall redovisas senast den 1 december 2000.

Utskottet har ingen annan uppfattning än motionärerna om vikten av att den oro som många konsumenter hyser för genmodifierade livsmedel tas på allvar. Vid flera tidigare tillfällen och senast vintern 1998 (1997/98:JoU14) har utskottet betonat det angelägna i att konsumenterna i de flesta fall får kännedom om huruvida ett livsmedel framställts med hjälp av eller innehåll-

ler genetiskt modifierade organismer. Som utskottet tidigare har uttalat (se bl.a. 1995/96:JoU11) bör det grundläggande kravet från svensk sida vara att det genom märkning tydligt framgår att en produkt innehåller eller består av sådana organismer. Denna inställning har bl.a. kommit till uttryck i det tillkännagivande som utskottet föreslog våren 1996 och som innebar ett uppdrag till regeringen att närmare bestämma formerna för och omfattningen av märkningskravet. Utskottet förutsätter att regeringen även i fortsättningen med största kraft och stor tydlighet driver märkningsfrågan i internationella sammanhang. Givetvis måste internationella överenskommelser beaktas i den mån de har blivit bindande för Sverige.

Med det ovan anförda tillgodoses enligt utskottets mening i allt väsentligt syftet med motionerna MJ513 (mp) yrkande 5, MJ523 (s), MJ749 (c) yrkande 15 och MJ781 (c) yrkande 4. Motionerna i dessa delar bör inte påkalla någon ytterligare åtgärd från riksdagens sida.

Utskottet är emellertid inte berett att tillmötesgå kravet i motion MJ513 (mp) yrkande 4 på ett förbud mot försäljning av livsmedel som innehåller genetiskt modifierade organismer. Motionsyrkandet avstyrks.

Dricksvatten

Motionerna

I motion MJ518 (mp) begärs sänkning av bidragsgränserna för dricksvattenradon i privata brunnar, så att fler kan söka bidrag och anslaget utnyttjas fullt ut.

Behovet av om myndighetsföreskrifter för utbildning av personal som arbetar med dricksvattenfrågor påtalas i motion MJ520 (kd) yrkande 2. I samma motion betonas vikten av att Sverige arbetar för en global vattenkonvention. De frågor som främst bör hanteras inom konventionen är vattentillgångar som delas av stater, nyttjande av ändliga grundvattentillgångar och globalt samarbete för att få till stånd spridning av teknik för effektivt vattenutnyttjande (yrkande 4).

Utskottets överväganden

Vintern 1998 behandlade utskottet utförligt frågan om sanering av radon i enskilda vattentäkter (1997/98:JoU14). Av betänkandet framgår att sammanlagt 60 miljoner kronor år 1997 hade anslagits för bidrag till sanering av radon i dricksvatten. Bidrag har lämnats för åtgärder som påbörjats under tiden den 1 oktober 1997–den 1 augusti 1999. Den 31 december 1998 hade bidrag om totalt drygt 24 miljoner kronor beviljats för ändamålet. I ett frågesvar hösten 1998 (prot. 1998/99:21, svar på fråga 1998/99:31) anförde jordbruksministern att tiden för bidragsberättigade åtgärder egentligen redan skulle ha passerats, men att regeringen hade förlängt tiden till den 1 augusti 1999. Anledningen till detta var att bidragen inte har efterfrågats i den utsträckning som hade förväntats. Fortfarande återstod medel att fördela, vilket enligt jordbruksministern möjligen skulle kunna tyda på att reglerna kan behöva ses över. Hon var emellertid inte beredd att vid detta tillfälle ta ställ-

ning till om det finns behov av ytterligare förändringar av förordningen. Enligt förordningen (1997:638) om bidrag till sanering av radon i dricksvatten kan, vad gäller enskilda vattentäkter som inte står under kommunal tillsyn, bidrag utgå med 50 % eller högst 5 000 kr om radonhalten överstiger 1 000 becquerel per liter vatten. Det bör framhållas att i och med att gränsvärden för radon i dricksvatten infördes (SLV FS 1997:32) inträdde också skyldighet för kommunerna att se till att vattnets becquerelhalt inte överstiger gränsvärdet när vattnet når konsumenterna. Skälet till att riksdagen anvisade medel till täckande av kommunernas saneringskostnader var en överenskommelse mellan regeringen och Svenska Kommunförbundet, som innebär att statliga beslut som medför ökade kostnader för kommunerna också skall finansieras av staten. Som utskottet tidigare uttalat (1997/98:JoU14) får det i första hand anses ankomma på ägarna av enskilda vattentäkter att underhålla och upprusta täkterna. Riksdagen har emellertid beslutat om statlig delfinansiering även av sanering av enskilda vattentäkter med så hög radonhalt, dvs. 1 000 becquerel per liter vatten eller däröver, att vattnet bedöms som otjänligt. Det bör påpekas att gränsvärdet för ett livsmedel gäller livsmedlet som sådant, dvs. gränsvärdet 100 becquerel per liter vatten gäller för allt dricksvatten, oavsett om det hämtas från allmänna eller enskilda täkter. Med det anförda avstyrker utskottet motion MJ518 (mp).

Enligt Livsmedelsverkets dricksvattenkungörelse anges i de allmänna råden till 7 § att driftspersonal vid allmän anläggning är att betrakta som livsmedelspersonal och att det är av stor betydelse att personalen vid vattenverk har lämplig utbildning och kompetens för att sköta anläggningen. Därutöver krävs goda insikter i frågor som rör vattenhygien. Huvudmannen bör sörja för att personalen bereds tillfälle att genomgå lämplig utbildning i vattenhygien och vattenberedning. Det anses även viktigt att personalen informeras om olika smittämnen, om riskerna med smittspridning via vatten och hur sådana risker motverkas. Enligt 30 § livsmedelsförordningen (1971:807) skall arbetsgivaren dessutom informera personalen i fråga om personlig hygien. I 3 a § SLV:s kungörelse med föreskrifter och allmänna råd om livsmedelstillsyn (ändrad SLVFS 1996:37) stadgas att den som bedriver verksamhet i vilken livsmedel hanteras har att se till att de som hanterar livsmedel i verksamheten får handledning och instruktion eller utbildning i livsmedelshygien i rimlig proportion till det arbete de utför. Denna bestämmelse omfattar även vattenverken. Med det anförda avstyrker utskottet motion MJ520 (kd) yrkande 2 i den mån motionsyrkandet inte kan anses tillgodosett.

Utskottet delar uppfattningen i motion MJ520 (kd) om det hot som vattenbrist och otjänligt dricksvatten utgör mot främst befolkningen i tredje världen. I arbetet med den konvention om gränsöverskridande vattendrag som i maj 1997 antogs inom FN har Sverige deltagit aktivt. Konventionen omfattar bl.a. användningen av vatten och hushållning med vattenresurser. När det gäller frågor om vattenteknik arbetar Sverige i olika internationella fora och i biståndssammanhang med frågor om tekniköverföring. Sverige är genom Sida t.ex. värd för Global Water Partnership, vilket torde anses som det mest aktiva och framstående initiativet för att bistå länder med vattenbrist. Utskottet förutsätter att Sverige även fortsättningsvis kommer att inta en offensiv

Övriga frågor

Motionerna

Enligt motion MJ218 (v) bör regeringen utarbeta ett program för förändrad köttkonsumtion. Programmet bör syfta till minskad konsumtion av de djurslag som inte kan tillgodogöra sig grovfoder i samma utsträckning som idisslarna (yrkande 1). För att uppnå en förändrad köttkonsumtion bör regeringen driva frågan om en förändring av EU:s jordbrukspolitik (yrkande 2). I motion MJ508 (kd) begärs förslag om en strategi för att öka andelen vegetabilier i kosten (yrkande 1).

I motion MJ218 (v) framförs krav på att skolorna skall erbjuda elever fullvärdiga alternativ till kött i skolan (yrkande 3). Enligt motion MJ219 (c) bör en kommission för säkra livsmedel tillsättas. Kommissionens uppgifter bör bl.a. vara att identifiera eventuella brister i myndigheternas arbete och föreslå nödvändiga politiska åtgärder (yrkande 12).

Motionärerna i motion MJ774 (fp) anser att regeringen bör verka för att konsumentskyddet grundas på ett regelverk som genomförs och tillämpas enhetligt i hela EU (yrkande 6). Konsumentskyddet skall bygga på försiktighetsprincipen, en princip som bör respekteras även av WTO (yrkande 7).

I syfte att åstadkomma en effektivare konkurrens och snabbare kvalitetsutveckling bör regeringen enligt motion MJ774 (fp) inom EU verka för att livsmedelssektorn successivt marknadsanpassas (yrkande 8). Sverige bör även verka för en avreglering av livsmedelsmarknaden (yrkande 12).

Enligt motion MJ522 (c) bör krav på kunskaper om livsmedelshantering införas i livsmedelslagstiftningen.

Behovet av resurser för forskning och hantering av livsmedel för att förhindra sjukdom på grund av bakteriegruppen EHEC påtalas i motion MJ781 (c) yrkande 11.

Utskottets överväganden

Som utskottet vid flera tidigare tillfällen (se bl.a. 1997/98:JoU14) framhållit kräver globala miljö- och resursfrågor allt större uppmärksamhet i livsmedelspolitiska sammanhang. Mot bakgrund av den globala livsmedelssituationen antogs en handlingsplan vid FAO:s toppmöte i Rom år 1996. Enligt handlingsplanens punkt 1 skall varje medlemsland anta ett nationellt handlingsprogram i överensstämmelse med sina resurser och sin förmåga att uppnå individuella mål. Samtidigt skall medlemslandet samverka med länder inom samma region och internationellt för att utarbeta gemensamma lösningar på globala frågor om livsmedelssäkerhet. Den svenska FAO-kommittén har nyligen överlämnat rapporten Mat åt alla till regeringen. Rapporten innehåller flera förslag för att få jordens livsmedelsresurser att räcka till alla. I rapporten föreslås att det svenska biståndet bör höjas och användas för åtgärder för att stärka utvecklingen på landsbygden och småjordbruk. Vidare

föreslås att den svenska regeringen snarast bör låta utreda de särskilda forskningsbehov som ställs på ett hållbart samhälle vad gäller naturresurser och livsmedelssäkerhet. Analysen bör utvecklas mot en framtida strategi för jordbruks-, skogsbruks- och fiskeforskning för ökad global produktivitet. I sammanhanget vill utskottet erinra om att Agenda 2000 bl.a. innebär att nötköttets relativa prisnivå sänks i förhållande till spannmålsbaserade produktionsgrenar. Kommissionen räknar med att de sänkta priserna kommer att leda till ökad konsumtion av nötkött i EU. Därmed premieras konsumtion av gräsomvandlande djur framför konsumtion av spannmålsomvandlande djur. Utskottet vill även erinra om Naturvårdsverkets rapport Att äta för en bättre miljö (nr 4830). Rapporten ingår i verkets framtidsprojekt Sverige år 2021, som omfattar de sektorer som i dag står för den största påverkan på miljön, där bl.a. livsmedels- och jordbrukssektorerna ingår. Rapporten har bildat underlag för den miljöpolitiska propositionen (prop. 1997/98:145, bet. 1998/99:MJU6). Som anförs i motionerna MJ218 (v) och MJ508 (kd) kan en livsmedelsproduktion med kretsloppsbaseade produktionssystem vara ett medel för bättre resursutnyttjande, ändrade matvanor ett annat. Som ovan anförts delar utskottet motionärernas uppfattning så till vida att globala miljö- och resursfrågor kräver allt större uppmärksamhet i livsmedelspolitiska sammanhang. Av utskottets redogörelse framgår att de frågor som tas upp i motionerna är föremål för uppmärksamhet såväl nationellt som internationellt. Utskottet är inte berett att föreslå några särskilda åtgärder från riksdagens sida i denna fråga. Motionerna MJ218 (v) yrkandena 1 och 2 och MJ508 (kd) yrkande 1 avstyrks i den mån motionsyrkandena inte kan anses tillgodosedda.

Med anledning av motion MJ218 (v) yrkande 3 har utskottet inhämtat att Livsmedelsverket kommer att ge ut råd för skolmåltider vad gäller näringsammansättning, livsmedelsval m.m. Utskottet vill emellertid erinra om att frågor om skolmåltider är en utpräglat kommunal angelägenhet som omfattas av den grundlagsfästa principen om kommunalt självstyre. Det anförda innebär att motionen avstyrks i denna del.

Konsumentpolitiska riktlinjer har fastställts av riksdagen vid fyra tillfällen och senast i juni 1995 (prop. 1994/95:140, bet. 1994/95:LU32). Av de mål som har fastlagts för konsumentpolitiken kan nämnas att konsumenternas hälsa och säkerhet skall skyddas och att sådana konsumtions- och produktionsmönster skall utvecklas som minskar påfrestningen på miljön och bidrar till en långsiktigt hållbar utveckling. I januari 1999 beslutade regeringen att tillkalla en parlamentarisk kommitté med uppgift att lämna förslag beträffande utformningen av konsumentpolitiken inför ett nytt sekel (dir. 1999:1). Enligt direktiven skall kommittén identifiera konsumentpolitikens långsiktiga innehåll och prioriteringar. Utredningen skall genomföras i ett tydligt EU-perspektiv, där det nordiska samarbetet skall vara en viktig bas. Kommittén skall för detta ändamål göra en utvärdering och en översyn av de politiska målen. Vid behov skall kommittén föreslå hur målen kan utvecklas och förbättras, mot bakgrund av de nya förutsättningar som samhället ger. Kommittén skall också avväga vilka medel i form av lagstiftning och ekonomiska och andra resurser som bör utnyttjas för att bäst nå dessa mål. Arbetet skall redovisas senast den 15 mars 2000. När det gäller det konsumentpolitiska

arbetet inom EU vill utskottet erinra om Regeringskansliets rapport Konsumentpolitiken i EU – en lägesrapport från mars 1999. Av rapporten framgår att konsumentområdet är en av fyra prioriterade frågor i den svenska EU-politiken. Med utgångspunkt i EU-kommissionens konsumentpolitiska handlingsplan 1999–2001 arbetar Sverige för att EU:s medlemsstater skall fördjupa sitt samarbete och sitt erfarenhetsutbyte genom att enas om riktlinjer för detta. Det är Sveriges förhoppning att detta skall leda fram till att alla medlemsstater utarbetar nationella handlingsprogram för starkare konsumentskydd. Andra frågor som Sverige betonar i EU-samarbetet är god tillgång till säkra livsmedel, finansiella tjänster, säker informationsteknik samt hållbara konsumtions- och produktionsmönster. Utskottet vill även erinra om att kommissionen nyligen har lagt fram en handlingsplan för konsumentpolitiken fram till år 2001, där det bl.a. anges att konsumenternas inflytande över besluten inom livsmedelsområdet skall stärkas. I sammanhanget vill utskottet hänvisa till svar på interpellation 1998/99:283 (prot. 1998/99:90 9 §) där jordbruksministern uttalade att hon anser det betydelsefullt att ha en fortlöpande dialog med berörda intresseorganisationer, i synnerhet när det gäller djurskydd, livsmedelssäkerhet och konsumentskydd. Jordbruksministern betonade även vikten av en samsyn i dessa frågor för att Sverige framgångsrikt skall kunna driva dem inom EU och för att konsumenterna skall kunna känna förtroende för svenska livsmedel. Av årets budgetproposition (1999/2000:1, utg.omr. 23) framgår att regeringen prioriterar frågor som rör säkra livsmedel, dvs. att konsumenterna skall kunna äta livsmedel utan risk för sjukdomar. Det är enligt regeringen av oerhörd vikt att konsumenterna kan ha förtroende för de varor som erbjuds och kan lita på att de produkter som de köper är säkra. Regeringen föreslår dessutom en höjning med 15 miljoner kronor, dvs. en fördubbling, av anslaget F 6 Åtgärder inom livsmedelsområdet. Av anslaget om sammanlagt 30 miljoner kronor bör 20 miljoner avsättas för konsumentstärkande åtgärder, bl.a. för ett förstärkt konsumentperspektiv i arbetet inom internationella organisationer, ökade kunskaper hos konsumenterna samt kunskapsförmedling om säkra livsmedel och hur de skall hanteras. Sammantaget innebär det anförda att utskottet finner syftet med motionerna MJ219 (c) yrkande 12 och MJ774 (fp) yrkandena 6 och 7 i väsentliga delar tillgodosett. Motionerna i dessa delar bör inte påkalla någon ytterligare åtgärd från riksdagens sida.

Utskottet delar de synpunkter på vikten av god utbildning, både livsmedelshygienisk och näringsmässig, som framförs i motion MJ522 (c). Bristfällig hygien och bristande kunskaper ökar riskerna i livsmedelshanteringen och leder till ett ökat behov av livsmedelstillsyn. Tidigare i detta betänkande (s. 9 f.) redogör utskottet utförligt för det utbildningsarbete som bedrivs i samarbete mellan Livsmedelsverket och berörda branscher. I betänkandet Livsmedelstillsyn i Sverige (SOU 1998:61) framförs ett antal förslag i syfte att åstadkomma bättre kunskaper och högre kompetens på området. Betänkandet bereds i Regeringskansliet. Med hänvisning till det anförda är utskottet inte berett att nu föreslå några ytterligare åtgärder från riksdagens sida i denna fråga. Motionen avstyrks i den mån den inte kan anses tillgodosedd.

När det gäller livsmedelshandeln har 75 % av företagen färre än fem anställda. Antalet livsmedelsbutiker minskar stadigt medan stormarknader och

s.k. supermarkets ökar kontinuerligt. Den svenska detaljhandelsmarknaden domineras av ICA-gruppen, KF-gruppen samt Axel Johnson/D-gruppen. Tillsammans har de drygt 70 % av marknaden. För viss samverkan inom lantbruket, dvs. jordbruk, trädgårdsnäring och skogsbruk, finns sedan den 1 juli 1994 ett särskilt s.k. legalundantag i 18 a-c §§ konkurrenslagen (1993:20). Undantaget avser viss samverkan inom en primär lantbruksförening och beror på att det inom jordbruksområdet är naturligt och ofta nödvändigt för jordbrukets överlevnad att enskilda, mindre jordbrukare och andra liknande primärproducenter sluter sig samman i s.k. primärföreningar såvitt avser produktion eller försäljning av jordbruksprodukter och utnyttjande av gemensamma anläggningar för lagring, behandling eller förädling av jordbruksprodukter. De särskilda förhållandena i Sverige föranledde att även skogsbruket inbegreps i legalundantaget. I betänkandet Ökad konkurrens i handeln med livsmedel (SOU 1996:144) drogs slutsatsen att en översyn borde genomföras av det svenska legalundantaget med inriktning på att undantaget tas bort i den svenska konkurrenslagen. Av de förslag som lämnats av utredningen kan nämnas att Konkurrensverket bör kunna bedriva utredande verksamhet på eget initiativ, mera aktivt tillämpa EG-rättens praxis på området samt tillämpa förbud mot missbruk av dominerande ställning. Vidare föreslås en förändring av stödet till små och medelstora företag enligt modell från USA. Inom dåvarande Närings- och handelsdepartementet har en arbetsgrupp kartlagt och analyserat olika typer av småföretagssamverkan (Småföretagen och konkurrenslagen, Ds 1998:72). Arbetsgruppen föreslår bl.a. ett nytt och förändrat gruppundantag för kedjor i detaljhandeln och att, på lantbrukets område, 18 c § konkurrenslagen ändras, bl.a. i syfte att nå en bättre överensstämmelse med EG-rätten. Förslagen bereds i Regeringskansliet.

Utskottet har vid flera tillfällen och senast våren 1999 (1998/99:MJU7) uttalat sitt stöd för inriktningen av regeringens arbete med Agenda 2000. Utskottet betonade i detta sammanhang också angelägenheten av att den samhällsekonomiska kostnaden för den gemensamma jordbrukspolitiken, CAP, sjunker och att genomgripande marknadsanpassade reformer av jordbrukspolitiken genomförs. Jordbruket borde enligt utskottet verka på mer marknadsmässiga villkor, fylla högt ställda miljö- och hälsoskyddskrav samt motsvara konsumenternas krav. I mars 1999 kunde EU:s jordbruksministrar enas om en jordbruksreform. Syftet med reformen är ett modernare, miljömässigt mer uthålligt och konkurrenskraftigt europeiskt jordbruk till lägre kostnader.

Mot bakgrund av det ovan anförda anser utskottet att motion MJ774 (fp) yrkandena 8 och 12 inte bör påkalla någon ytterligare åtgärd från riksdagens sida.

En av de allvarliga zoonoser som förekommer i Sverige är den sjukdom som orsakas av smittämnet EHEC. De smittämnen som ger upphov till sjukdomen innebär inte någon sjukdom hos djuret, men väl hos människan. Djuret är således enbart bärare av smittan. EHEC kan ge upphov till allvarlig sjukdom hos människan och är ett ökande problem världen över, men det saknas i dag tillräcklig kunskap om smittans epidemiologi för att den skall kunna bekämpas effektivt på besättningsnivå. I proposition 1998/99:88 Bekämpning av smittsamma djursjukdomar (bet. 1998/99:MJU9) med bl.a.

förslag till en särskild zoonoslag anförde regeringen att till dess mer kunskap har samlats om zoonoser hos djur, endast salmonella skulle omfattas av lagen. Regeringens målsättning var dock att EHEC så snart möjligt också skall omfattas av zoonoslagens tillämpningsområde. Vidare ansåg regeringen det självfallet angeläget att den nödvändiga kunskapsnivån uppnås så snart som möjligt. Utskottet gjorde samma bedömning som regeringen. Av årets budgetproposition (1999/2000:1, utg.omr. 23) framgår att under år 1998 har 6 000 EHEC-prov analyserats vid Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA). I samarbete med Jordbruksverket har SVA även initierat nya studier över förekomsten av EHEC hos får och vissa vilda djur. Det policydokument med rekommendationer om åtgärder när EHEC har påvisats hos djur, som har utarbetats under åren 1997 och 1998 av SVA i samarbete med Jordbruksverket, Livsmedelsverket och Smittskyddsinstitutet, kommer prioriterat att redovisas av Zoonoscenter vid SVA under år 1999. I sammanhanget kan nämnas att från utg.omr. 23, anslaget E 5 Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar, 2 miljoner kronor årligen utbetalas för ersättning för smittskyddsutredningar i djurbesättningar inklusive provtagnings-, analys- och veterinärkostnader avseende zoonosen EHEC. Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att motion MJ781 (c) yrkande 11 inte bör påkalla någon ytterligare åtgärd från riksdagens sida.

Motioner från allmänna motionstiden 1999

Utskottet redovisar här sina ställningstaganden till ett antal nytillkomna motioner som utgör en direkt upprepning av motioner från föregående riksmöte eller har nära anknytning till de motioner som har behandlats i föregående avsnitt. Härutöver behandlar utskottet en motion (mp) om azofärgämnen.

I avsnittet Märkning av livsmedel i detta betänkande (s. 5 f.) redogör utskottet för EG:s regelsystem när det gäller märkning och för ett antal förslag som har lagts fram i betänkandet Märk väl! (SOU 1999:7) och som syftar till att förbättra märkningen av bl.a. livsmedel. Flera förslag avser Sveriges agerande i frågan inom EU. Med hänvisning härtill avstyrker utskottet motion U505 (fp) yrkande 20 om ett märkningssystem för livsmedel i den mån motionsyrkandet inte kan anses tillgodosett.

När det gäller de motioner som tar upp frågor om functional foods hänvisar utskottet till vad som ovan anförts under rubriken S.k. functional foods (s. 8 f.) Sammanfattningsvis har utskottet där konstaterat att, i avvaktan på resultatet av den verksamhet som pågår på området, utskottet inte nu är berett att föreslå några slutgiltiga eller preciserade ställningstaganden från riksdagens sida i denna fråga. Även motionerna MJ536 (v, s), MJ508 (m) och MJ605 (m) yrkandena 8 och 9 bör således lämnas utan någon ytterligare riksdagens åtgärd.

Med hänvisning till vad utskottet anför under rubriken Salmonella (s. 9 f.) om de åtgärder som vidtagits såväl av den svenska regeringen som av kommissionen bör även motionerna MJ252 (fp) yrkande 3 och U512 (c) yrkande 18 om bekämpande av salmonella inom EU lämnas utan vidare åtgärd från riksdagens sida.

Krav på märkning av varor som har producerats med hjälp av genetiskt modifierade organismer och om ett aktivt agerande i frågan från Sveriges sida inom EU framställs i motion MJ513 (kd) yrkande 2. En utförlig redogörelse för de regler som gäller inom EU beträffande nya livsmedel och för det arbete som pågår på området såväl inom gemenskapen som inom Bioteknikkommittén (dir. 1997:120) återfinns i avsnittet Genetiskt modifierade livsmedel (s. 11 f.) i detta betänkande. Förutom att hänvisa till tidigare uttalanden i frågan förutsätter utskottet att regeringen, med beaktande av bindande internationella överenskommelser, även i fortsättningen med största kraft och stor tydlighet driver märkningsfrågan i internationella sammanhang. Det tidigare anförda tillgodoser enligt utskottets mening i allt väsentligt syftet med motionen i denna del.

Frågor om sanering av radon i dricksvatten har behandlats utförligt av utskottet dels vintern 1998 (1997/98:JoU14), dels i detta betänkande under rubriken Dricksvatten (s. 12 f.). Med hänvisning härtill avstyrker utskottet motionerna MJ254 yrkande 8, MJ534 och MJ727 yrkande 5 (alla kd) om fortsatta bidrag och en kampanj för radonsanering. I samma avsnitt har utskottet även avstyrkt en motion (kd) om en global vattenkonvention. På samma grund avstyrks motion MJ727 (kd) yrkande 12.

En motion om ett konsumentskydd grundat på det regelverk som finns och tillämpas enhetligt i hela EU har behandlats utförligt av utskottet ovan på s. 15 f. under rubriken Övriga frågor. Med hänvisning härtill anser utskottet att inte heller motion MJ252 (fp) yrkande 4 med samma innebörd bör påkalla någon ytterligare åtgärd från riksdagens sida.

I avsnitten Salmonella (s. 9 f.) och Övriga frågor (s. 14 f.) har utskottet instämt i motionärernas synpunkter på vikten av god utbildning, både livsmedelshygieniskt och näringsmässigt, vilket där framförs i flera motioner. Utskottet har även lämnat en utförlig redogörelse för det utbildningsarbete som bedrivs i samarbete mellan Livsmedelsverket och berörda branscher och för de förslag på området som läggs fram i betänkandet Livsmedelstillsyn i Sverige (SOU 1998:61). Utskottet, som saknar anledning att befara att utbildningen för butiksanställda inom livsmedelsbranschen inte kommer att få samma genomslagskraft som den utbildning som genomförs för restauranganställda, avstyrker därmed motion MJ519 (v) i den mån den inte kan anses tillgodosedd.

Utskottet har ovan under rubriken Övriga frågor (s. 14 f.) behandlat två motioner om avreglering av livsmedelsmarknaden m.m. Motsvarande yrkanden återfinns i motionerna MJ252 yrkande 5 och L713 yrkande 3 (båda fp). Med hänvisning till det tidigare anförda finner utskottet att inte heller dessa motionsyrkanden bör påkalla någon ytterligare åtgärd från riksdagens sida.

Med anledning av motion MJ505 (mp) om förbud mot azofärgämnen m.m. vill utskottet anföra följande. Inför tidpunkten för genomförande av direktiven om sötningsmedel för användning av livsmedel (94/35/EG) och om färgämnen för användning i livsmedel (94/36/EG) den 1 januari 1996 begärde Sverige undantag enligt tidigare artikel 100 a i EG-fördraget, numera artikel 95 (hälsoskäl m.m.) från bestämmelserna om s.k. azofärgämnen och cyklamat. Sveriges begäran besvarades av kommissionen först vid årsskiftet 1998/99 och innebar att Sverige inte längre kan tillämpa särskilda nationella

bestämmelser för dessa ämnen. Vid missnöje med ett sådant beslut kan enligt artikel 230 talan väckas vid domstolen inom två månader. Grunder för talan kan vara formella brister, bristande behörighet, åsidosättande av fördraget eller otillräcklig utredning. I det aktuella fallet väcktes inte talan av Sverige inom den stipulerade tiden. Enligt vad utskottet inhämtat från Regeringskansliet bedöms i dag såväl de formella som sakliga möjligheterna att ändra beslutet som uttömda. Genom Livsmedelsverket följer emellertid regeringen utvecklingen inom landet framför allt beträffande allergier. I detta syfte fick Livsmedelsverket den 18 mars 1999 regeringens uppdrag att ytterligare belysa effekterna och värdera riskerna för särskilt utsatta grupper vad gäller dessa ämnen. Verket skall också se till att berörda konsumenter får information om livsmedlens innehåll av cyklamat och azofärgämnen. Uppdraget skall slutredovisas senast den 15 december 1999. Med det anförda avstyrker utskottet motionen i den mån den inte kan anses tillgodosedd.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *märkning av livsmedel m.m.*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99: MJ508 yrkande 2, 1998/99: MJ774 yrkande 11, 1998/99: MJ781 yrkande 3, 1998/99: MJ804 yrkande 7, 1998/99: So374 yrkande 10, 1998/99: So375 yrkande 2 och 1999/2000: U505 yrkande 20,
res. 1 (kd, fp, c, mp)
2. beträffande *märkning av ägg*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99: MJ524 yrkande 1 och 1998/99: MJ526 yrkande 2,
3. beträffande *s.k. functional foods*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99: MJ254 yrkandena 6 och 7, 1998/99: MJ509, 1999/2000: MJ508, 1999/2000: MJ536 och 1999/2000: MJ605 yrkandena 8 och 9,
4. beträffande *salmonella*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99: MJ228, 1998/99: MJ774 yrkande 9, 1998/99: MJ781 yrkande 9, 1999/2000: MJ252 yrkande 3 och 1999/2000: U512 yrkande 18,
5. beträffande *importkontroll*
att riksdagen avslår motion 1998/99: MJ781 yrkande 10,
6. beträffande *genetiskt modifierade livsmedel*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99: MJ513 yrkandena 4 och 5, 1998/99: MJ523, 1998/99: MJ749 yrkande 15, 1998/99: MJ781 yrkande 4 och 1999/2000: MJ513 yrkande 2,
res. 2 (kd)
res. 3 (c)
res. 4 (mp)

7. beträffande *radon i dricksvatten*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:MJ518, 1999/2000:MJ254
yrkande 8, 1999/2000:MJ534 och 1999/2000:MJ727 yrkande 5,
res. 5 (kd)
res. 6 (mp)
8. beträffande *krav på utbildning vid hantering av dricksvatten*
att riksdagen avslår motion 1998/99:MJ520 yrkande 2,
9. beträffande *en global dricksvattenkonvention*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:MJ520 yrkande 4 och
1999/2000:MJ727 yrkande 12,
res. 7 (kd, mp)
10. beträffande *förändrad köttkonsumtion*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:MJ218 yrkandena 1–3 och
1998/99:MJ508 yrkande 1,
11. beträffande *en kommission för säkra livsmedel*
att riksdagen avslår motion 1998/99:MJ219 yrkande 12,
res. 8 (c)
12. beträffande *konsumentskyddet*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:MJ774 yrkandena 6 och 7
och 1999/2000:MJ252 yrkande 4,
res. 9 (fp)
13. beträffande *krav på kunskaper om livsmedelshantering*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:MJ522 och
1999/2000:MJ519,
14. beträffande *marknadsanpassning av livsmedelssektorn*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:MJ774 yrkandena 8 och 12,
1999/2000:MJ252 yrkande 5 och 1999/2000:L713 yrkande 3,
res. 10 (fp)
15. beträffande *resurser till forskning m.m. om bakteriegruppen
EHEC*
att riksdagen avslår motion 1998/99:MJ781 yrkande 11,
res. 11 (c)
16. beträffande *förbud mot azofärgämnen*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:MJ505.

Stockholm den 21 oktober 1999

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Dan Ericsson

I beslutet har deltagit: Dan Ericsson (kd), Sinikka Bohlin (s), Göte Jonsson (m), Inge Carlsson (s), Kaj Larsson (s), Ingvar Eriksson (m), Alf Eriksson (s), Carl G Nilsson (m), Ingemar Josefsson (s), Ann-Kristine Johansson (s), Kjell-Erik Karlsson (v), Catharina Elmsäter-Svärd (m), Gudrun Lindvall (mp), Eskil Erlandsson (c), Harald Nordlund (fp), Jonas Ringqvist (v) och Ester Lindstedt-Staaf (kd).

1. Märkning av livsmedel m.m. (mom. 1)

Dan Ericsson (kd), Harald Nordlund (fp), Eskil Erlandsson (c), Gudrun Lindvall (mp) och Ester Lindstedt-Staaf (kd) anför:

Kunniga, kritiska och medvetna konsumenter är en förutsättning för en väl fungerande livsmedelsmarknad. Det är därför av största betydelse att vi som konsumenter har möjlighet att på ett livsmedels förpackning få information om innehållet i förpackningen, om livsmedlets produktionssätt och om ursprungsland. Mängden information liksom förekomsten av olika märkningsformer ökar, vilket kan medföra att konsumenterna får allt svårare att tillgodogöra sig den information som ges. Mot den bakgrunden måste märkningssystemen präglas av tydlighet och tillförlitlighet. Vi ser i dag ett klart samband mellan kost och hälsa. Livsmedel som har producerats med hjälp av genmodifierade organismer måste därför förses med tydlig information härom, så att konsumenternas fria val är underbyggt med tillräcklig kunskap om produkten i fråga. De svenska ansträngningarna att i EU få till stånd en bättre och tydligare märkning har hittills inte gett önskat resultat. När det gäller innehållsdeklaration av allergiframkallande ämnen finns för Sveriges del en frivillig överenskommelse mellan Livsmedelsverket och branschen som fungerar väl. Denna överenskommelse gäller emellertid inte för importerade livsmedel. Det är enligt vår mening angeläget att Sverige i EU driver frågan om gemensamma och obligatoriska regler för märkning av allergener i livsmedel och kemikalier. Som anføres i motionerna MJ508 (kd) yrkande 2, MJ774 (fp) yrkande 11, MJ781 (c) yrkande 3, So374 (kd) yrkande 10, So375 (mp) yrkande 2 och 1999/2000:U505 (fp) yrkande 20 bör regeringen intensifiera sitt arbete för att reglerna för märkning ändras så att konsumenterna kan ges fullgod information om livsmedlens innehåll och produktionssätt. Vad utskottet anført med anledning av motionerna i dessa delar bör ges regeringen till känna.

Vi anser att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *märkning av livsmedel m.m.*

att riksdagen med anledning av motionerna 1998/99: MJ508 yrkande 2, 1998/99: MJ774 yrkande 11, 1998/99: MJ781 yrkande 3, 1998/99: So374 yrkande 10, 1998/99: So375 yrkande 2 och 1999/2000: U505 yrkande 20 och med avslag på motion 1998/99: MJ804 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

2. Genetiskt modifierade livsmedel (mom. 6)

Dan Ericsson (kd) och Ester Lindstedt-Staaf (kd) anför:

Enligt parlamentets och rådets förordning (EG) nr 258/97 om nya livsmedel och livsmedelsingredienser skall ett livsmedel märkas om det kan bevisas att det innehåller genmodifierade ingredienser. Trots detta brister kunskapen om hur många produkter av detta slag som finns i handeln. Detta beror bl.a. på att reglerna är så otydliga att i praktiken ytterst få varor förses med märk-

ning. I juli 1999 presenterade kommissionen ett förslag av innebörd att även tillsatser som innehåller mätbara rester av genmodifierat DNA skall märkas. Det är emellertid oklart när reglerna skall träda i kraft och hur märkningen skall utformas. Enligt vår mening måste Sverige i konsumenternas intresse inom EU aktivt driva denna fråga.

Detta bör riksdagen med anledning av motion 1999/2000:MJ513 (kd) yrkande 2 som sin mening ge regeringen till känna.

Vi anser att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. beträffande *genetiskt modifierade livsmedel*
att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:MJ513 yrkande 2 och med avslag på motionerna 1998/99:MJ513 yrkandena 4 och 5, 1998/99:MJ523, 1998/99:MJ749 yrkande 15 och 1998/99:MJ781 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

3. Genetiskt modifierade livsmedel (mom. 6)

Eskil Erlandsson (c) anför:

Även om en majoritet inom EU skulle ha en annan uppfattning, bör Sveriges ansträngningar att undvika introduktion av genförändrade livsmedel på såväl den svenska som den europeiska marknaden intensifieras. Som anförts i motionerna MJ749 och MJ781 (båda c) är det inte godtagbart att tillåta förekomsten av genmodifierade grödor, vilket varken tar hänsyn till konsumentens krav eller det faktum att producenterna inte vill använda dessa produkter. Det får betraktas som en självklarhet att samtliga produkter som består av eller har tillverkats av gentekniskt förändrade organismer skall vara märkta. För att en sådan märkning skall kunna genomföras krävs särskild särhållning av sådana organismer under hela produktionskedjan. Sverige måste vara pådrivande inom såväl EU som andra internationella organ så att de märkningssystem som införs blir tydliga. Enligt min mening skall även livsmedel med genmodifierade ingredienser märkas.

Detta bör riksdagen med anledning av motionerna MJ749 (c) yrkande 15 och MJ781 (c) yrkande 4 som sin mening ge regeringen till känna.

Jag anser att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. beträffande *genetiskt modifierade livsmedel*
att riksdagen med anledning av motionerna 1998/99:MJ749 yrkande 15 och 1998/99:MJ781 yrkande 4 och med avslag på motionerna 1998/99:MJ513 yrkandena 4 och 5, 1998/99:MJ523 och 1999/2000: MJ513 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

4. Genetiskt modifierade livsmedel (mom. 6)

Gudrun Lindvall (mp) anför:

Information om huruvida ett livsmedel innehåller genmodifierade organismer (GMO) eller inte är ett berättigat konsumentkrav. Trots detta ger EU:s förordning (EG) nr 258/97 om nya livsmedel och livsmedelsingredienser fortfa-

rande oss konsumenter inte några reella möjligheter att välja de livsmedel vi föredrar. Som anförs i motion MJ513 (mp) bör Sverige vara ett föregångsland i denna fråga och förbjuda försäljning av livsmedel som innehåller hela eller processade GMO. I annat fall bör regeringen införa regler om märkning av sådana livsmedel, inklusive livsmedel som innehåller sojalecitin eller andra processade GMO. Skulle kommissionen framföra invändningar mot ett sådant beslut, bör Sverige överlåta till domstolen att bedöma om det är förbjudet att ge de svenska konsumenterna adekvat information. Detta bör riksdagen med anledning av motion MJ513 yrkandena 4 och 5 som sin mening ge regeringen till känna.

Jag anser att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. beträffande *genetiskt modifierade livsmedel*
att riksdagen med anledning av motion 1998/99: MJ513 yrkandena 4 och 5 och med avslag på motionerna 1998/99: MJ523, 1998/99: MJ749 yrkande 15, 1998/99: MJ781 yrkande 4 och 1999/2000: MJ513 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

5. Radon i dricksvatten (mom. 7)

Dan Ericsson (kd) och Ester Lindstedt-Staaf (kd) anför:

Den 1 augusti 1999 upphörde möjligheten att erhålla statligt stöd för radonsanering av enskilda vattentäkter. Eftersom bidragen inte hade efterfrågats i den utsträckning som hade förväntats, hade tiden för bidragsberättigade åtgärder dessförinnan förlängts. För ändamålet hade anslagits 60 miljoner kronor, men endast 32 miljoner kronor hade tagits i anspråk. Resterande 28 miljoner kronor har återgått till statskassan. Som anförs i motionerna 1999/2000: MJ254, 1999/2000: MJ534 och 1999/2000: MJ727 (alla kd) bör regeringen snarast utreda om behovet av radonsanering av dricksvatten kvarstår. I detta syfte bör en kampanj inledas för att spåra brunnar med alltför höga radonhalter. Om det visar sig att behovet fortfarande föreligger, bör bidrag för sanering utgå även fortsättningsvis, och tidigare regler bör revideras.

Detta bör riksdagen med anledning av motionerna 1999/2000: MJ254 yrkande 8, 1999/2000: MJ534 och 1999/2000: MJ727 yrkande 5 (alla kd) som sin mening ge regeringen till känna.

Vi anser att utskottets hemställan under 7 bort ha följande lydelse:

7. beträffande *radon i dricksvatten*
att riksdagen med anledning av motionerna 1999/2000: MJ254 yrkande 8, 1999/2000: MJ534 och 1999/2000: MJ727 yrkande 5 och med avslag på motion 1998/99: MJ518 som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

Gudrun Lindvall (mp) anför:

Trots att tiden för bidrag till radonsanering av enskilda vattentäkter har förlängts, har de medel som avsatts för ändamålet inte utnyttjats fullt ut. Som anføres i motion MJ518 (mp) borde det därför finnas ekonomiskt utrymme att sänka bidragsgränsen för enskilda vattentäkter från tidigare 1 000 becquerel per liter vatten till åtminstone 500 becquerel per liter eller, vilket vore att föredra, till 100 becquerel per liter, dvs. samma gränsvärde som gäller för kommunala vattentäkter. Samtidigt måste informationen om möjligheten till bidrag förbättras. Detta bör riksdagen med anledning av motion MJ518 (mp) som sin mening ge regeringen till känna.

Jag anser att utskottets hemställan under 7 bort ha följande lydelse:

7. beträffande radon i dricksvatten

att riksdagen med anledning av motion 1998/99: MJ518 och med avslag på motionerna 1999/2000: MJ254 yrkande 8, 1999/2000: MJ534 och 1999/2000: MJ727 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

7. En global dricksvattenkonvention (mom. 9)

Dan Ericsson (kd), Gudrun Lindvall (mp) och Ester Lindstedt-Staaf (kd) anför:

Många länder i tredje världen har i dag akuta problem med sin dricksvattenförsörjning. Vattenbrist utgör en starkt hämmande faktor på livsmedelsproduktionen och på den ekonomiska utvecklingen i stort och hotar samtidigt de naturliga ekosystemen i dessa länder. Som anføres i motionerna MJ520 och 1999/2000: MJ727 (båda kd) bör Sverige i internationella sammanhang verka pådrivande i arbetet med tillkomsten av en global vattenkonvention. Konventionen bör bl.a. omfatta frågor om vattentillgångar som delas av två eller flera länder, nyttjandet av ändliga grundvattentillgångar samt globalt samarbete för att uppnå spridning av teknik för effektivt vattenutnyttjande. Detta bör riksdagen med anledning av motionerna i dessa delar som sin mening ge regeringen till känna.

Vi anser att utskottets hemställan under 9 bort ha följande lydelse:

9. beträffande en global dricksvattenkonvention

att riksdagen med anledning av motionerna 1998/99: MJ520 yrkande 4 och 1999/2000: MJ727 yrkande 12 som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

Eskil Erlandsson (c) anför:

Som anføres i motion MJ219 (c) bör en kommission tillsättas med uppgift att ur ett helhetsperspektiv studera hur svenska konsumenter kan garanteras säkra livsmedel av hög kvalitet, framställda på ett etiskt och ekologiskt riktigt sätt. Kommissionen bör också identifiera eventuella brister i myndigheternas arbete samt de politiska beslut som kan erfordras, såväl nationellt som inom EU. Kommissionen bör bestå av företrädare för jordbrukets primärproduktion, förädlingsindustrin, konsumentorganisationerna och myndigheterna inom livsmedels- och jordbruksnäringarna. Detta bör riksdagen med anledning av motionens yrkande 12 som sin mening ge regeringen till känna.

Jag anser att utskottets hemställan under 11 bort ha följande lydelse:

11. beträffande *en kommission för säkra livsmedel*
att riksdagen med anledning av motion 1998/99: MJ219 yrkande 12
som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

9. Konsumentskyddet (mom. 12)

Harald Nordlund (fp) anför:

Genom Amsterdamfördraget har konsumentskyddet fått en starkare ställning än tidigare och måste nu beaktas även inom andra områden än de rent konsumenträttsliga. Även om bestämmelserna inte är så långtgående som önskvärt vore, innebär de dock ett steg i rätt riktning och visar att konsumentfrågorna numera står högt på den politiska agendan inom EU. Som anføres i motionerna MJ774 och 1999/2000: MJ252 (båda fp) bör regeringen verka för att konsumentskyddet grundas på ett regelverk som både gäller och tillämpas enhetligt inom hela den europeiska gemenskapen. Mot bakgrund av den korta tid som förflutit sedan de första genförändrade livsmedlen introducerades på marknaden är det förenat med svårigheter att bedöma den nya teknikens risker och möjligheter. Det saknas i dag vetenskapliga bevis för att dessa livsmedel skulle innebära hälsorisker vare sig på kort eller lång sikt. Om konsument säkerheten skall kunna garanteras måste, mot denna bakgrund, försiktighetsprincipen vara vägledande. Även inom WTO bör Sverige verka för att sådana åtgärder vidtas som syftar till ett ökat konsumentskydd och införande av försiktighetsprincipen.

Detta bör riksdagen med anledning av folkpartimotionerna MJ774 yrkandena 6 och 7 och 1999/2000: MJ252 yrkande 4 som sin mening ge regeringen till känna.

Jag anser att utskottets hemställan under 12 bort ha följande lydelse:

12. beträffande *konsumentskyddet*
att riksdagen med anledning av motionerna 1998/99: MJ774 yrkandena
6 och 7 och 1999/2000: MJ252 yrkande 4 som sin mening ger regeringen
till känna vad ovan anförts,

Harald Nordlund (fp) anför:

Som anføres i motionerna MJ774, 1999/2000:MJ252 och 1999/2000:L713 (alla fp) är det av vikt att de kommande reformerna av EU:s gemensamma jordbrukspolitik (CAP) även tar hänsyn till konsumenternas intressen. Tidigare var livsmedelsfrågan främst en fråga om möjligheten att äta sig mätt. Nu fokuseras intresset alltmer på vad vi kan och bör äta. Valfriheten har ökat samtidigt som livsmedelsmarknaden förändras och nya, okända produkter lanseras. Regelsystemet måste utformas så att konsumenterna verkligen gynnas. Omfattande regleringar och detaljstyrning kan bidra till onödigt höga kostnader som övervältras på konsumenterna eller försvårar för mindre företag och för nya företag som vill etablera sig på livsmedelsmarknaden. Även detta missgynnar i förlängningen konsumenterna. Mot denna bakgrund bör regeringen inom EU verka för en successiv marknadsanpassning av livsmedelssektorn i stort och för en avreglering av livsmedelsmarknaden.

Detta bör riksdagen med anledning av motionerna MJ774 yrkandena 8 och 12, 1999/2000:MJ252 yrkande 5 och 1999/2000:L713 yrkande 3 (alla fp) som sin mening ge regeringen till känna.

Jag anser att utskottets hemställan under 14 bort ha följande lydelse:

14. beträffande *marknadsanpassning av livsmedelssektorn*
att riksdagen med anledning av motionerna 1998/99:MJ774 yrkandena 8 och 12, 1999/2000:MJ252 yrkande 5 och 1999/2000:L713 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

11. Resurser till forskning m.m. om bakteriegruppen EHEC (mom. 15)

Eskil Erlandsson (c) anför:

EHEC är en grupp e-colibakterier som kan ge upphov till blodiga diarréer, vilket särskilt för barn och äldre kan medföra farliga sjukdomstillstånd. Antalet sjukdomsfall har ökat kraftigt de senaste åren men kunskaperna om EHEC är fortfarande bristfälliga. Även om förekomsten av EHEC är underkastad anmälningsplikt saknas i dag den lagstiftning som behövs för att smittan skall kunna bekämpas och kontrolleras. Som anføres i motion MJ781 (c) bör resurser avsättas för forskning på området och för de åtgärder som kan erfordras för en acceptabel kontroll av smittan. I sammanhanget bör även uppmärksammas behovet av kunskap om hantering av livsmedel. Detta bör riksdagen med anledning av motionens yrkande 11 som sin mening ge regeringen till känna.

Jag anser att utskottets hemställan under 15 bort ha följande lydelse:

15. beträffande *resurser till forskning m.m. om bakteriegruppen EHEC*
att riksdagen med anledning av motion 1998/99:MJ781 yrkande 11 som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

1. S.k. functional foods

Göte Jonsson (m), Ingvar Eriksson (m), Carl G Nilsson (m) och Catharina Elmsäter-Svärd (m) anför:

I betänkandet redovisar utskottet hur frågan om utveckling och marknadsföring av s.k. functional foods har diskuterats och behandlats av riksdag, regering och berörda myndigheter. Det framhålls också att regeringen anser att det krävs mer kunskap och ytterligare utredningar i frågan. Utskottet uttalar ånyo att det finns anledning för riksdagen att även i fortsättningen noga följa utvecklingen på området och att resultatet av den verksamhet som pågår bör avvaktas. Utskottet är därför inte berett att nu föreslå några slutgiltiga eller preciserade ställningstaganden i frågan.

Vi anser att tiden nu är mogen att hårdare driva dessa frågor vidare. I vårt land finns en branschöverenskommelse, det s.k. Egenåtgärdsprogrammet, som medger vissa allmänna hälsopåståenden när det gäller livsmedel. En utvidgning av denna överenskommelse enligt det förslag som föreligger skulle kunna ge viktig erfarenhet när det gäller hantering av functional foods och bidra till en positiv utveckling av marknaden för dessa livsmedel.

Frågan om gemensamma regler för functional foods bör enligt vår mening vara en lämplig punkt på agendan när Sverige blir ordförandeland i EU år 2001.

Vi har avstått från att reservera oss på denna punkt men har för avsikt att mycket noga följa regeringens agerande i frågan.

2. S.k. functional foods

Kjell-Erik Karlsson (v) och Jonas Ringqvist (v) anför:

Alltfler forskningsrön tyder på att rätt sorts kost kan förhindra eller åtminstone försvåra uppkomsten av en rad allvarliga sjukdomar. Den alternativa hälsovården har länge påstått att det genom ett riktigt val av mat går att minska behovet av medicin.

Näringsforskningen tänker nu i samma banor. Varje månad kommer nya rön som visar att vår föda innehåller biologiska ämnen som kan påverka hälsotillståndet positivt. Därför är det viktigt att de hinder som finns för utvecklingen av dessa produkter undanröjs. Under vissa förutsättningar bör man tillåta påståenden i reklamen om matens hälsoeffekter. Detta förutsätter dock att det finns en officiell, av statsmakten fastslagen definition av functional foods samt att livsmedelsföretagen ges möjlighet att certifiera sig i förhållande till denna.

Det är av största vikt att Jordbruksdepartementet och Livsmedelsverket tar sig an denna uppgift på ett framåtsyftande sätt. Ett snabbt resultat när det gäller att tillskapa etablerad definition med specifika krav på dokumentation för den som vill använda begreppet functional foods är ett sunt stöd till svensk livsmedelsindustri.

Dan Ericsson (kd), Göte Jonsson (m), Ingvar Eriksson (m), Carl G Nilsson (m), Catharina Elmsäter-Svärd (m), Eskil Erlandsson (c), Harald Nordlund (fp) och Ester Lindstedt-Staaf (kd) anför:

Regeringens agerande när det gäller salmonellaproblematiken har varit alltför passivt. Eftersom vi har erfarit att regeringen bereder frågan har vi avstått från att reservera oss i denna del. Vi vill emellertid fortfarande betona vikten av att Livsmedelsverkets uppdrag att göra en konsekvensanalys av vissa förslag i betänkandet Livsmedelstillsyn i Sverige (SOU 1998:61) skyndsamt följs upp av regeringen.

Beträffande frågan om importförbud anser vi att det är angeläget att de intentioner när det gäller skyddet för svenska konsumenter som kommer till uttryck i motionerna MJ781 (c) och MJ774 (fp) beaktas. Detta bör också innebära att Sverige i olika sammanhang inom EU-arbetet verkar för ökad och bättre livsmedelskontroll.

Vi har valt att inte reservera oss i dessa frågor men vidhåller syftet med motionerna MJ781 (c) och MJ774 (fp) i aktuella delar.

4. Krav på utbildning vid hantering av dricksvatten

Dan Ericsson (kd) och Ester Lindstedt-Staaf (kd) anför:

Det är numera en avancerad balansakt att framställa och distribuera dricksvatten, och dagens VA-verk liknar alltmer processindustrier. I framtiden kommer den bilden att förstärkas. Datatekniken blir helt outhärlig i driften av verken och som uppföljnings- och planeringsinstrument. Inom de närmaste åren kommer ett stort antal anställda att lämna branschen på grund av ålder. En generationsväxling förestår. Hittills har utbildningen av driftpersonal anordnats av Kommunförbundet i samarbete med Svenska vatten- och avloppsverksföreningen, VAV. Branschen är av den uppfattningen att gymnasie- och högskoleutbildade ungdomar är den framtida rekryteringsbasen, vilket kräver samarbete mellan branschen och skolan, ett samarbete som lämpligen bör ske på regional nivå. VA-utbildning bör emellertid finnas över hela landet. Men det finns behov av sådan kunskap även för leverantörerna av anläggningarna, liksom av forskningsmiljöer, som även måste omfatta relevanta stödvetenskaper. I Norge finns redan ett sådant forskningscentrum.

Livsmedelskontroll	1
Sammanfattning.....	1
Motionerna	1
Utskottet	5
Studiebesök.....	5
Märkning av livsmedel	5
S.k. functional foods	8
Salmonella	9
Genetiskt modifierade livsmedel.....	10
Dricksvatten.....	12
Övriga frågor.....	14
Motioner från allmänna motionstiden 1999	18
Hemställan	20
Reservationer.....	22
1. Märkning av livsmedel m.m. (mom. 1).....	22
2. Genetiskt modifierade livsmedel (mom. 6).....	22
3. Genetiskt modifierade livsmedel (mom. 6).....	23
4. Genetiskt modifierade livsmedel (mom. 6).....	23
5. Radon i dricksvatten (mom. 7).....	24
6. Radon i dricksvatten (mom. 7).....	25
7. En global dricksvattenkonvention (mom. 9).....	25
8. En kommission för säkra livsmedel (mom. 11)	26
9. Konsumentskyddet (mom. 12).....	26
10. Marknadsanpassning av livsmedelssektorn (mom. 14).....	27
11. Resurser till forskning m.m. om bakteriegruppen EHEC (mom. 15)	27
Särskilda yttranden	28
1. S.k. functional foods	28
2. S.k. functional foods	28
3. Salmonella och importkontroll.....	29
4. Krav på utbildning vid hantering av dricksvatten	29